

Za ta pravični boj, sovražniku v poraz je borca dala vsaka naša vas...

skem strelisku in oropali naš narod glasilca NOB na Primorskem — Pinka Tomaziča, tovariša, ki je med traskim proletariatom, kraskim in vipavskimi kmeti sejalo prvo seme borbe in bratstva.

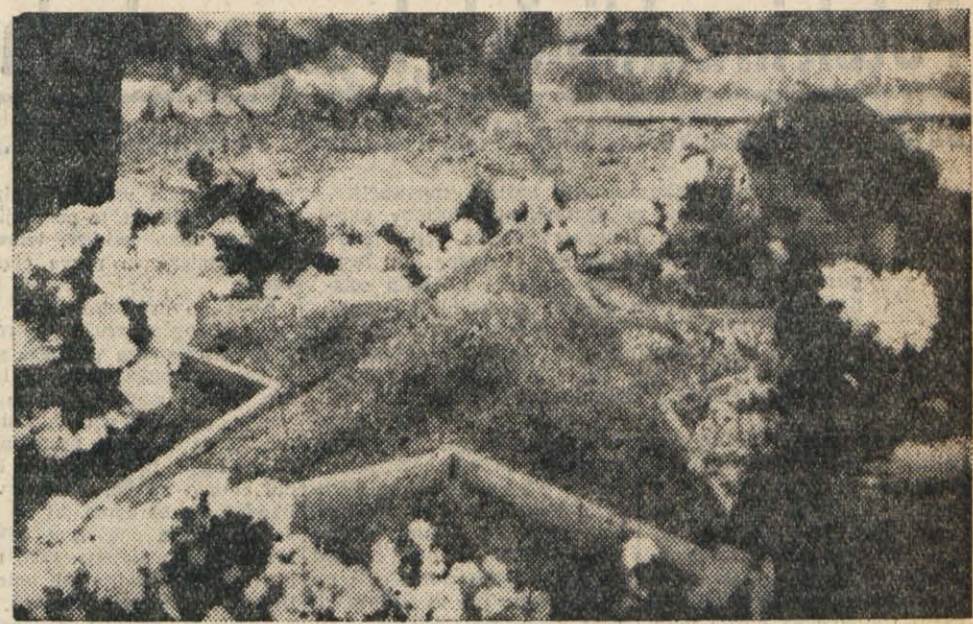
Optine in okolica vasi sta posejani s spomeniki in grobovi padlih. Dne 3-IV.1944 so nacistični ustrelili 71 talcev v bližini openskega strelišča. Bili so to politični priporniki iz Koronea slovenske, italijanske in hrvaške narodnosti. Tov. Stevo — to je 72. talca, ki si je po naključju rešil življenje — je ob odkritju spomenika v juniju 1945 v svojem govoru opisal zadnje trenutke 71 padlih herojev. Na enak način je padlo v «Zavodu» na Opčinah 5 kurirk iz Krajin vasi in bližnje Istre. Pred usmrčitvijo jih je več dni stražila «guardia civica» v openski karabinjerski kasarni. Bila so zavredna, mlada kmečka dekleta — polna življenja in vere v bodočnost! Ni manj ni pretreslo Opence in okolice zverinsko mučenje matere treh partizanov — 60-letne mličkarice Kocjančič Rozalije, ki je dočrpela pred opensko tramvajsko postajo, kjer so jo Nemci obesili.

V takih pogojih krvavega nasilja se je krepila borbena zavest našega ljudstva. Jactila se je vaska organizacija OF in mladiška aktivnost. Mladina je odhajala v vrste NOV, čedalje bolj so se preko partizanске pošte oglašali tovariši,

ki so iz «Battaglione speciale» prehajali v vrste slavnih prekomorskih edinic.

Tridnevna borba za osvoboditev Opčin je bila jasen dokaz strnjnosti ljudstva z osvobodilno armado. Herojska borbenost Titovih borcev in doprinos ljudstva, ki je jelalo v 25-letnem fašističnem zatiranju, sta strla nacističnih vojni aparat tudi na Opčinah. V tej številčno neenaki borbi je za osvoboditev Opčin dalo mlado življenje 246 borcev JA. Spetano so bili pokopani dne 6.V.1945 na openskem vaškem pokopališču,

kjer sta jim ob odprtem grobu spregovorila v slovo komandant edince ter duhovnik g. Bele, ki je podaril, da se moramo samo tem padlim herojem zahva-

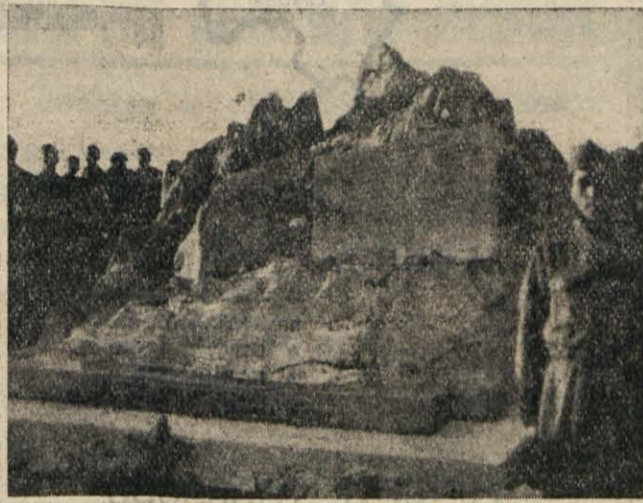
z ostalimi 42.500 primorskimi padlimi borci nam v opomin, da nismo narod hlapcev, ampak narod ju-

mekarjenje, ampak zmagovalci, ki smo na svojih tleh strli nacističnem premagal nemškotalijan-ski imperializem!

Slava padlim za svobodo!

Le nikar ne jočite za nami, laže nam bo past, če z rokami, stisnjenimi v pest, žalujete za nami...

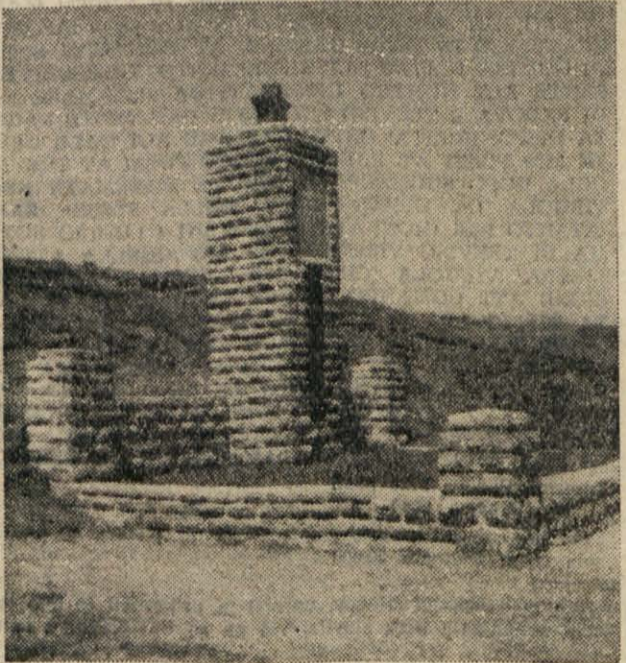
litit za osvoboditev izpod nacističnega. Navajamo njegove besede, da osvobodimo spomin vsem onim, ki bi hoteli to zgodovinsko dejstvo zabrisati:

«Zibo stopajo pred nas v teh dneh tiki naših padlih vaških partizanov: Furjan Drago, Boris Berto — vi nste, saj je 28 Opencev — Janje in dekleta, ki ste odšli v hribe polni svetlih nazorov. Nekateri ste se mrtvi vrnili med nas, drugi spet ste ostali kot mrtve straže širom po osvobojeni domovini. Vendar ste med nami vsi vi

Tudi letos se moramo dostojno oddolžiti spomnu onih, ki so darovali življenje za srečnejšo bodočnost naš vseh. Mesto in vasi so prepolna krajev, kjer so od nacističistov zverinsko mučeni dočrpeli poznani in neznani heroji delovnega ljudstva obeh tukaj živih narodnosti. Trupla preminulih so zginila v zloglasni peči v ritarini, medtem ko so druga bila pokopana po naših kraskih gmajnah; večina teh je po osvoboditvi dobila dostojno mesto na mestnem kakor tudi na vaških pokopališčih. Ti grobovi skupno z grobovi borcev NOV in JA so zgodovinska neizpodbitna pričevala velikega doprinosa, ki ga je dalo slovensko in italijansko delovno ljudstvo Trsta v krvavi oboroženi borbi proti okupatorju, kakor tudi jugoslovanski narodi, ki so dali 8.000 najboljših svojih sinov — borcev JA, za osvoboditev Trsta in Slovenskega Primorja. Kljub vsem današnjim protijugoslovanskim klevetam ta skupni doprinos za našo osvoboditev nenehno krepi zgodovinsko povezavo Trsta z matično Jugoslavijo.

v teh dneh, ko se svojci padlih in ves narod v socialistični domovini in izven njenih meja spominja padlih herojev, vedite jugoslovske matere, da naša borce in aktivisti skrbijo za primerno okrasitev gomil vaših sinov, ki so pokopani v neosvobojeni zemlji. Maršaktera naša mati opraviha to pietetno delo v trdnem prepričanju, da bo te storile isto na grobu njenega sina — padlega borca, ki je pokopan nekje — morda pri Mostarju, morda nekje pod Krnom. Pripravljanje vencev za posastitev padlih je postalo no naših vaših tradicionalno. Zene in mladina naberajo zelenja in jesenskega čbetja. Ob večerih se zberajo in ob obujanju spomina ter prepevanju borbena partizanskih pesmi pripravljajo sopke, medtem ko veda prednjati v spretnost praseško-kontovelske žene, ker so poklicne ročarice, vendar delajo z isto bestnostjo tudi žene iz Bazovce, z Opčin in iz ostalih vas.

Openke se živo spominjajo onega žalostnega dne 12-12-1941, ko so fašistični strelci odjeknili na open-

ŽALOSTNA

Kaj je v vasi vse tak pušto,

kaj žalujejo ljudje, kaj tak tihi so gozdovi, kaj samujejo steze?

Mar je toča vse pobila, mar je suša nad vasjo, mar zavoljo časov slabih, je ljudem tako hudo?

Niti toča ni pobila, ni je suše nad vasjo, ni zavoljo časov slabih, ni zato ljudem hudo.

Ali vendar vse žaluje, vse žaluje in samuje...

Za vasjo ležijo fantje, fantje, ki hoteli so živeti, pa so morali zato umreti!

